

Motion till riksdagen 2010/11:Fi3

av Ulla Andersson m.fl. (V)
med anledning av prop. 2010/11:110

Ändrade kapitaltäckningsregler

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att kravet på att originatorn, ett medverkande institut eller den ursprunglige långgivaren får ett gemensamt intresse av att kontrollera riskerna i exponeringen genom kravet på att ett väsentligt ekonomiskt intresse ska behållas är för lågt ställt och bör höjas till minst 10 %, vilket även ska vara ett minimikrav så att enskilda medlemsstater kan ställa högre krav om de så önskar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om undantag från kravet på att behålla ett ekonomiskt intresse när det gäller värdepapperiserade exponeringar som t.ex. är fordringar som är garanterade av nationella regeringar, centralbanker eller andra offentliga organ.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att i likhet med den promemoria som föregick propositionen bör reglerna om exponeringar mot värdepapperiseringar även omfatta värdepappersbolag.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tydligare krav när det gäller stresstester.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att rörliga ersättningar till personer på ledande befattningar i banker och andra finansinstitut bör förbjudas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett institut inte får överskrida gränsvärdet på högst 100 % av institutets kapitalbas.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör fattas formella beslut om nivån på kapitalbasen för enskilda institut.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hybridkapital inte ska få inräknas i primärkapital.

Fel! Okänt namn på

2 Bakgrund

Proposition 2010/11:Ändrade kapitaltäckningsregler innehåller förslag till lagändringar som syftar till att genomföra två EU-direktiv om ändringar av reglerna om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag. De föreslagna lagändringarna rör främst regler om gränsvärden och samarbete mellan myndigheter i kritiska situationer.

Vänsterpartiet anser att de föreslagna ändringarna går i rätt riktning inom flera områden. Den senaste finanskrisen visar tydligt på behovet av ökad finansiell reglering. Krisens orsaker var komplexa och sammanflätade, men i grunden blottade krisen betydande brister i det kapitalistiska systemet i allmänhet och dess nyliberala tillämpning i synnerhet. Framför allt visade sig den marknadsliberala tesen om effektiva marknader som fungerar bäst utan statlig reglering inte hålla mot verkligheten.

Vi kan nu se med tillfredsställelse att flera av de åtgärder som vi krävt nu diskuteras och är på väg att genomföras inom ramen för EU och i andra internationella organisationer. Det handlar bl.a. om skärpt reglering av kreditvärderingsinstitut, clearing samt handeln med olika derivatinstrument. Det är också glädjande att kampen mot s.k. skatteparadis har intensifierats.

Vänsterpartiet har också i flera sammanhang framfört kritik mot de nuvarande kapitaltäckningskraven. Det nuvarande kapitaltäckningskravet baseras på Basel II, vilket är en internationell överenskommelse som är kodifierad i EU:s lagstiftning. Reglerna har flera svagheter. För det första är de för låga, vilket finanskrisen tydligt visade. För det andra är det ett problem att de nuvarande kapitaltäckningskraven är riskbaserade. Detta medför åtminstone två stora problem:

- ? Det leder till procykliska kapitaltäckningskrav som förstärker konjunktursvängningarna. I en lågkonjunktur sjunker värdet av bankernas tillgångar samtidigt som riskerna ökar. För att klara kapitaltäckningskraven kan de bli tvungna att dra ned på utlåningen, vilket då förstärker lågkonjunkturen. Det omvända förhållandet gäller i en högkonjunktur, och kapitaltäckningsgradens procyclicitet har helt klart varit en bidragande orsak till de regelbundna perioderna med ”boom and bust”¹ på de finansiella marknaderna som med viss regelbundenhet återkommit på senare tid.
- ? Som nämndes ovan är dagens kapitaltäckningskrav relaterade till bedömningar av tillgångarnas risk. Basel II-reglerna tillåter att riskvärderingen får ske via bankernas interna system eller genom externa ratinginstitut. I

¹ Termen avser framför allt kraftiga svängningar i tillgångspriser men förekommer ibland också som en allmän beskrivning av kraftiga växlingar mellan hög- och lågkonjunktur. Det finns därtill ett nära samband mellan tillgångsprisernas utveckling och den allmänna konjunkturutvecklingen. Ibland kan en bidragande orsak till en lågkonjunktur vara fallande tillgångspriser, vilka minskar hushållens förmögenheter och därmed efterfrågan i den reala ekonomin. I andra lägen är fallande tillgångspriser snarare en effekt av låg efterfrågan i den reala ekonomin.

praktiken innebär detta att marknadsaktörer – som är i en beroendeställning till de finansiella företag som de värderar² – utför tillsyn och i någon mening tolkar gällande lagar och förordningar om den finansiella regleringen. Detta är självfallet djupt olyckligt.

En annan svaghet i dagens finansiella reglering som har bäring på kapitaltäckningskraven är det fenomen som har kommit att kallas för ”shadowbanking”. Syftet med att skapa separata bolag – ”skuggbanker” – har i många fall varit att lyfta bort risker och tillgångar från moderbankernas balansräkning till skuggbankerna eftersom dessa bolag verkar under svagare tillsyn och reglering. Förfarandet har för moderbankens räkning också den fördelen att det ökar bankens kapital och på så sätt underlättar för banken att uppfylla kapitaltäckningskravet.

Dagens kapitaltäckningskrav behöver skärpas över hela linjen. Regeringens proposition (2010/11:110) om ändrade kapitaltäckningsregler uppnår inte detta. Propositionen syftar framför allt till att implementera resterna av Basel II-reglerna i svensk lagstiftning. Förhoppningsvis kommer de kommande Basel III-reglerna att åtgärda en del av de problem med de nuvarande kapitaltäckningsreglerna som vi beskrivit ovan. Först när Basel III-reglerna ska behandlas i riksdagen avser vi att presentera mer genomarbetade förslag. Den proposition som nu är aktuell innehåller emellertid en del övriga förslag som vi har invändningar mot.

3 Skärpta krav på värdepapperisering

Vänsterpartiet välkomnar kravet på att originatorm, ett medverkande institut eller den ursprungliga långgivaren får ett gemensamt intresse av att kontrollera riskerna i exponeringen genom kravet på att ett väsentligt ekonomiskt intresse ska behållas. Vi ställer oss också bakom kravet på stresstester. Däremot anser vi att värdet på det belopp som ska behållas, 5 %, är för lågt och därför bör höjas till minst 10 % och att detta ska vara ett minimikrav så att enskilda nationer kan ställa högre krav om de så önskar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I artikel 122 a.3 föreslås det att undantag kan göras från behållandet av ett ekonomiskt intresse när det gäller värdepapperiserade exponeringar som t.ex. är fodringar som är garanterade av nationella regeringar, centralbanker eller andra offentliga organ. Vänsterpartiet anser att dessa undantag inte bör införas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

² Bland annat på grund av att det är de finansiella företagen som betalar ratinginstituten för deras värderingar. Vi tar nedan upp frågan om ratinginstitutens roll separat.

Fel! Okänt namn på

I likhet med den promemoria som föregick propositionen anser vi att propositionens bestämmelser även bör omfatta värdepappersbolag. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

4 Stresstester

Det ska vara tydligt vilka tillgångar och skulder som stresstesterna ska omfatta. Av central betydelse är också hur dessa ska värderas. De olika scenarier som stresstesterna baseras på får inte vara för optimistiska. Exempelvis klarade flera av de irländska banker som visat sig vara insolventa det stresstest som EU genomförde i somras. Centralt i sammanhanget är att strikta likviditetskrav måste inkluderas i testerna. De kraven ska Finansinspektionen meddela genom föreskrifter till institut och banker. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5 Nya villkor för ersättningssystem

Propositionen innehåller vissa generella principer för ersättningssystemens utformning och tillämpning. Principerna innebär att ersättningspolicyn ska vara förenlig med sund och effektiv riskhantering, den ska inte stå i strid med institutets långsiktiga intressen, den ska vara föremål för löpande oberoende översyn och den ska på en principiell nivå fastställas av styrelsen. Vid fall av prestationsbaserad ersättning ska den bygga på en kombination av individuell och kollektiv prestation samt institutets övergripande resultat.

Vänsterpartiet menar att de föreslagna principerna är för vaga och oprecisa. Den finansiella sektorn har de senaste två decennierna präglats av att lönerna till såväl företagets ledande skikt som löntagare på lägre nivåer i stor utsträckning varit rörliga. Det finns egentligen inget rationellt skäl ur ett företagsekonomiskt perspektiv att lönerna till finansföretagets ledande skikt är rörliga. Tvärtom finns det studier som visar att rörliga löner kopplade till olika prestationsmått snarast är kontraproduktiva för företagets resultat.

Såväl de ledande skikten som tjänstemännen på lägre nivåer har haft stora delar av sina löner kopplade till omsättningen (kreditvolymerna) och till kortsiktiga resultatmål, vilket uppmuntrat riskabel kreditgivning och placeringar i riskfyllda värdepapper. Bonusar och olika former av ersättningssystem för ledande befattningshavare är en del av ett system i näringslivet i allmänhet och finanssektorn i synnerhet som leder till s.k. moral hazard där det är enkelt att ta stora risker med andras pengar som ibland ger hög avkastning men lika ofta får katastrofala konsekvenser.

Mot bakgrund av resonemanget ovan anser vi att rörliga ersättningar till personer i ledande befattningar i banker och andra finansinstitut bör förbjudas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Stora exponeringar

Enligt propositionen föreslås Finansinspektionen få möjlighet att göra undantag för varje enskilt fall i fråga om att gränsvärdet på 100 % av kapitalbasen får överskridas om beloppet på 150 miljoner euro är tillämpligt. I likhet med Finansinspektionen, som i sitt remissvar avstyrker förslaget, anser vi att gränsvärdet för kapitalbasen inte får överskrida 100 %. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7 Beslut på gruppnivå om kapitalbasen

Regeringen föreslår att bestämmelser tas in i kapitaltäckningslagen som klargör under vilka förutsättningar och i vilken form ett beslut bör fattas om institutens metoder för att utvärdera om det interna kapitalet är tillräckligt med hänsyn till dess risknivå.

Finansinspektionen anser att det blir svårt att besluta om de enskilda institutens och gruppens kapitalbas tillsammans med andra länders tillsynsmyndigheter om det inte fattas ett formellt beslut om nivån på kapitalbasen för enskilda institut. Vi delar Finansinspektionens bedömning att det måste fattas formella beslut om nivån för enskilda institut. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Primärkapital

I propositionen föreslås det att hybridkapital ska kunna ingå i primärkapitalet. Vänsterpartiet anser i likhet med Landsorganisationen (LO) att hybridkapital inte ska få inräknas i primärkapitalet. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 14 april 2011

Ulla Andersson (V)

Josefin Brink (V)

Christina Høj Larsen (V)

Jacob Johnson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)